

29. Jan. 1971

FAKTA

Dato:

29. Jan. 1971

Sidetæl:

Notes 70-71 bd 7 s. 54-71

for sig selv at gøre sig neutral
og uafhængig - du vil sig ude
af den gamle verden - det er ikke,
end nu, for mig bliver en
bevidstelse.

Paris

29-1-71,

Jeg må se at gøre af-
klaret mit forhold til hele
Ad Reinholdt & den.
Det som først og fremmest pas-
sere mig er den falds bånd
hensigtsløse kunstlære - ja, den
rigorøse digtning. Den re-
senseløse af kunsten for alle
og lige til hver for hold end lige
netop kunsten. For den anden
side har jeg ofte en følelse af
at denne kunstlære kan blive
brudt af for mange min-
-heder og den er for blindt de-
sunderende, men det skyldes man-
-ske at man har svært ved
at acceptere at dette i virke-
-lig heden er sundt og den om-
kunstlære. Prøv at analysere
min fascination for disse Ad
Reinholdt & d'opner, kunne måske
hvide dig at de også er pædagog

Som en flugt fra alle problemerne
ind i dogmatiske mens bygge abso-
lutisme - lige som nogle flytter
ind i religionen.

Den væsentligste anstødssten mod
Ad Reinholdts betragtninger på
mig (og mit temperament) er at
de er kendte (og at A.R. ude-
-tænkelige værker) den abstrakte
kunst - altså ~~en~~ bindningen til
mødet som idag i loka uene er

blevet en ~~st~~ Stil, men opser en
akademisme. Det passer til
Ad Reinholdt i det hans billeder
i loka kommer til at virke som
ofte af abstrakt kunst, men som
sunde udtryk fra hans tanker.

For andre er der fra disse bille-
-der i loka meget udgangs punkt
uden for det rene æstetiske og
epigram - AD Reinholdt har
en loka af for en milt vider-
-udvikling af kunsten. Joseph
Kosuths perspektiv er, i hvert fald
for mig i loka nogen helt tilfreds-
-stillende løsning. Der er kom-
-munionen sker sundhed i Ad
Reinholdts tanker, i sin hoved
gælder hele den udvandede kom-
-mercielle publicityprosedé side

af min tids kunstler, man spørgs-
-mødet og hvad man kan
bringe hans forslag og en defe-
-nition af kunstler til hvis
man ikke vil binde sig til
det at holde billedsprøget.

Som en kunstnerisk omval
er de af stor værdi, hvori med
de som en ledning af den
aktuelle kunstproblematik er
diversom me.

For mig repræsenterer Ad Rein-
-hardt og Marcel Duchamp
de to vigtigste punkter - den dua-
-lisme på ustandset sig svinger
i mellem. Ad Reinhardt proble-
-mering af kunst som kunst,
og Marcel Duchamps at alt
der kunst hvis man holder
der kunst - og at kunst er en
illusion. Ad Reinhardt holder
at kunst alene skal "handle"
om kunst, Marcel Duchamp
at kunst er en betegnelse af en
konkret - fysisk og formel.

Den ene indskrænkter kunstens
område til kun at være
en ting - den anden udvider
der til at omfatte alle om-
-råder - og dette repræsenterer

min egen dualisme.
Danne dualisme giver sig
overbevisende opse til både i min
udstilling hos Clausen efter
en meddelelse om at det er mine, de
hælder at selv om jeg vil sætte
mig ud over kunstens smærke
vurderinger bliver det i sidste
ende kunst og æstetisk vurderet.
Dette forhold her jeg godt ved
hvor over, selv om jeg ser det
særligt tydeligt via udstillingerne,
at jeg tiltræder mig mit bedste
ønske om at undertrykke det
formalistiske æstetiske i den sidste
ende ikke kan slippe det.
At jeg ikke kan slippe det
skuffes utvivlsomt min dua-
-lisme repræsenterer dels af
Ad Reinholdt stand dels af
Marcel Duchamp standpunk-
-tet. Dette er vel kernem i
~~hvis~~ problematikken i mit arbej-
-de (og altså mit forhold
til de to kunstnere). Jeg føler
en delvis at disse ting, hvis
jeg fortsat skal beskæftige mig
med kunst, at præcisere den
ene ting efter den anden, gøre
mindre gode, dårlige prøv at

rent formalistisk-estetisk grund-
lag - det her er gjort - og
siger jeg indtrent - det her
i gennem overne i virkeligheden
finsgret som en nøddesamling
for problemet der jo egentlig
al tid her - værd at finde
ind til et kan grundlag
som jeg fejle inde holdt an
is Sundhed.
Derefter træk over for "lilled-
-mængde" her dag for dag
gjort der mere tvingsde
med vandsigt at finde fram
til dette kan grundlag.
I min søgen efter dette,
i min forvirrelse over ikke
at kunne finde det her is
rendt fram og tilbruge mellem
Ad Reinhardt & Marcel
Duchamp. Nu - skal det
blive for mig at ingen af
stederne finder is min løs-
-ning som alene kan bestå
i at finde en tanke og ikke
en ord til. Det er for mig
ikke længere et spørgsmål
om hvordan, men om hvorfor
ikke om hvordan tingene skal
se ud, men hvorfor de i det

hele tægt skal blive til.

En nærmere analyse af Ad Reinholdts og Marcel Duchamp's særegne punkter vil vise at de til trods for de tilsvarende ideer om et møde mellem ideer vil det være me.

Ad Reinholdt siger: Art as art as art. Marcel Duchamp: Je crois que l'art est la seule forme d'activité par laquelle l'homme se fait connaître comme véritable individu. Par elle seule il peut dépasser le stade animal parce que l'art est sorte son débouché sûr des régions où ne dominent ni le temps ni l'espace.

Man tror Ad Reinholdt var sine dogmas tænker for andre men de holder sig vej og følger overens Marcel Duchamp medholdt for at de for mange vej. Den første er anti-anti-kunstner, den anden anti-kunstner-kunstner. Det som i den sidste ender fører dem sammen er at de i Ad Reinholdts rolle trods erklæringen af kunst

Som et andet lokalet æstetisk
stregesmaal ~~er~~ først
og fremmest er en tanke.
I hos Marcel Duchamp
i arbejderingen om at kunstner
først og fremmest er en tanke
og en æstetisk materia-
lisering af den re tanke.
Det de begge vil - og yder-
er kunst.

Det som gør mig til at pit-
-erer på disse ~~to punkter~~
standpunkter er min manglende
hittid til at det helt åbenlyse
udgangs punkt er mislyk.
Nancy Graves siger de to
mødet hændelse i et inter-
-vier: Many artists work
out of each other and
gratefully acknowledge it.
Once one acknowledges
one's references, one tries to
do my them, in another sense.
It seems to me the only
way to do that is to find
another structure, another
way of thinking, which
doesn't allow for Western
rationality of really be-
-lieve that that is the

problem right now. One who
keeps to that (Western) form
is going to be trapped by it.
So I would like to try to
find another way.

"Naar altsaa Kunstneren bruger
materielle, sandelige Midler for at give
sin i Phantasien undfangede Idee
udvortes Anskuelighed, saa maa dette
ikke forstaaes saaledes, som om disse
materielle Midler blot tjente til at
fremvise en for dem forresten
lige gyldig og i sig allerede færdig Idee,
de ere meget mere *naevndige*
Betingelser for Ideens egen Udvikling
og Fuldaendelse. Thi *det at vise sig* er
naevndig Indbefattet i den kunstne-
riske Idee selv, den er inderlig saa at
sige beregnet paa at vise sig, og bliver i
Grunden først færdig ved at arbejdes sig
ud gennem Materien. Den kunstne-
riske Tanke bliver først ret gjennem-
tenkt under Materiens formning, at
forme, det er for Kunstneren, som
saadan, at *tænke*".

- Such paintings were done as
forms of spiritual self-discipline,
as a means of leading the con-
scious mind from vulgar and
purposeless pursuits, and using the
formal effects of line and va-
lue and balance to project a
state of inner spiritual being.
- born of "an extraordinary
blending of a *lovingness* and
non-attachment on one hand,

and a sane public feeling of
total participation and com-
-plete understanding on the
"other"

Zen art
(Boston's Oriental
Album -
John M. Rosenfield
Art News nov-70)

Be troj kan man AD Reinhardt's
dogmer uden om alle den lille
aggressive retorik, alene kan man
sig om selv læreren vil man
muse sig på disse et mængde af
de uaktuelle kunstneriske problemer
netop er opstået ved at man
ikke har villet mærke de disse
dogmers gyldighed. Som man ligner
man dem med indiske filosofi,
Buddhisme, Hinduisme er disse
for skifter i forhold til en almin-
-delig livs betragtning for nøjagtig
lige som reaktionelt som Ad Rein-
-hardt's dogmer. Desto mere af
Buddhismen man tilføjer sig
i desto højere grad vil man
også i kunstneriske spørgsmål
nærme sig den universelle

der er lode brøden hos Ad Reinhardt.
Det er vigtigt at prøve at se
ud over den rent abstrakte-
-kunst dog måske med det rent
-skit mæssige, for at prøve ver-
-dian i hans kunst. Det er nød-
-vendigt at se bort fra indseendet.
Når Ad Reinhardt f.eks. citerer
Schopenhauer der siger: "Interest
is of no interest i art." - er
det spørgsmålet om der ikke
lige netop rummes noget ved
kunsten centralt, men som måske
noget som det er meget meget
svært at prøve end lige over-
-kende. Et sådant citat gør
for op med alt hvad man idag
har prøvet var væsentligt - kom-
-munikation - indlevelsen - op-
-levelsen - udtrykkets styrke - et-
-pressivitet - forståelsen - man ne-
-skelighed - o. s. v. Reinhardt selv
siger om citatet med følgende:
"It's like making love down a
central pier a boat out." "If
Somebody is interested there
is a really something wrong.
They are interested for the
wrong reasons."
Og han siger noget meget vigtigt

om kunstens forhold til univers-
-den: The whole idea of the
artist moving in to power or
moving into the world and
so on seems to be an other
idea from my idea of art
being not a routine every-
-day affair but of another
dimension. (79 understreget).

Her tror jeg sigges at man vil
som det er meget, meget sig-
-ligt at opføre sig: to him-
-self netop i det nye og det,
det mere sætte af dagligdags
routine tilværelse - bevæge den
sig i det, og hvad den i det be-
-væge sig i en anden dimen-
-sion?

Videre: - any artist ~~have~~ has
to isolate himself to work.
of - I'm against the mixture
of all the arts, against the
mixture of art and life, you
know, everyday life.
"I think it's aesthetic point
of view and it's only really
one point of view, the idea
that a formalist aesthetic sets
art as art only and not as
anything else. Then the idea

of art coming from art only
and not from anywhere else.
The painting painter only
comes from other painters
which I would say is true
anywhere in the history of
art, East or West.
Og om det "menneskelige" i
kunsten: I recently pointed out
when the word "humanism" came
up that the word "human" has
never been used in relation
to art without it implying
that there was something
wrong with the art.
Alle disse citater kan jeg tilslutte
mig, men jeg kan ikke tilslutte
mig at de alene gør det abstrakte
abstrakt kunst.
Jeg er også biler over hvorfor
jeg kan tilslutte mig dem.
På Rønt i det hele taget fulder de
sammen med mine egne kon-
-klusioner: at hvis kunst
har en ~~menneske~~ betydning
for mennesket, må det være
jæds den i sin menneskelig-
-hed ~~høj~~ netop her en midel-
-værdig ting. For det mere psyko-
-logiske - er det ikke nok til at

Reinhardt's ideer mig fordi de
sikker verden uden kunst,
at kunst bliver en verden,
verden hvor man kan træde
sig til bage og for frem.
Dog kan man jo med at til
at kan man gøre dette ~~en~~
nu ikke blot en ren psykoma-
-tisk kunstart? Kan det ikke
være lige så sandt at kunst
er et område, hvor man
i dag måske endda det eneste
hvor man kan beskæftige sig
med det som ligger uden for
den daglige linieplan, uden for
den ordets lids beregning, det
som vi ikke ved noget om, det
som vi alene ved hjælp af
kunst kan skrive - kan gøre
belevet eksisterer - det som
er ord lyst - utydeligt lyst - det
man i gamle dage ~~var~~ af
uden at rydme hattede sjæl?
Der er ikke sikkert at man
kan betegne det som en pligt
at man ønsker at bevare
sig i dette område, man
kan da med lige så stor
ret holde det en pligt at
alene at beskæftige sig med

daglig dags officer, og helt lade
de aandelige om roden af
hen. Mouske lær, eller vil i
i dag ikke indrømme at
kunsten udelukkende er en
aandelig fortælle.

Og det er vel nærmest her
min, som de fleste andre, kon-
-flikt - dualis me især sig.
- Helt banalt sagt er det kon-
-flikten mellem verdens og kunsten
- et prøves forsøg på at ville
forene to uforenelige størrelser
- det er prøv en måde det
gamle bibel citat om - at give
kejseren hvad hans er og guds
hvad hører ham til.

Og i dag er kunsten netop
blevet som verdens - og den
stort set er en uimulighed.
Det er svært, ja umuligt, at
sætte penslen til tørredet uden
resultatet vil hurtigt bliver
et rent verdsligt fenomen.
Det er problemet. Marcel
Duchamp forsøgte at løse
det ved sine ready-made
og ved kunstnerens inaktivitet,
men også den ne optus er
i dag blevet en uimulighed

i det den er blevet kommercialiseret.
- til salg og alt dertil.
Man kunne fristes til at kalde
til den tids mening, skille over for
denne uventede problematik,
at - da alt automatisk ender
i kommercialisering og ude-
-misne man man høre sig
op over denne kendsgerning
ved hjælp af den.
Tydeligere sagt alt hvad man
gjør, eller intet gøre s. blev
gjort for - alt hvad man
provincer vil kunne kommer-
-cialiseres - og misbruges på
hundrede måder - ved at erkende
denne kendsgerning, men i be-
-vidstheden om at det ikke
var de to reaktioner man
ville, man alene kunstner.
Kunstner der jo som realist,
når den er til stede vorende,
ikke er af hæng af hvad den
den er til stede hvilke indvirk-
-ning den viser sig i og ikke
er af hæng af hvad den
misbruges til. Hvis man
simpelt hen over flodig gøre
denne problematik til fordel
for kunstner alene. Og hvad

vil det som siges dette: kunsten
er alone?

Her er det Ad Reinhardt og
Marcel Duchamp. Man ville
vejvisse. Den første siger kunsten
er kunst - den anden hvordan
kunsten ser ud er underordnet.

I et interview med Bruce
Gardner der spørger:

Do you mean that if some-
-body actually painted the
exact painting that you
just painted it would still
be his painting, and not
yours --

Hvad er Reinhardt's replikser:

Yes. It would be an im-
-personal, or personal state-
-ment, as anyone would
want to make it.

Hvis jeg kopierer Rembrandt
vil mit billede overføres
for enhver være malet efter

Rembrandts billede, men -
der er mig som kopierer
det og jeg har andre grunde
til at opføre det end Rem-
-brandt havde til at male
sit billede - Som i sidste
ende bliver billedet uafhør-

- ligst mere maps and Raum -
- brendt.
Det er en juststous or proble-
- matikken omkring hvordan
(vokst ser ud) over psykisk oplys-
of sprogs model om hvorfor
der er blevet hit.
Dette hvordan ligner udelukk-
- vende lignende i kunsthand-
- lens rent som merielle spore,
men er i dag rent den næsten
uløselige som man pitten af
rent som merielle og kunstneriske
sprogsmal bliver opført til
et konkret kunstnerisk pro-
- blem. Det var det i skuti-
- teten for modernismens pionerer
Kantinsky - Duchamp, men
det kan det ikke være i dag
da forandringer i udseendet,
formen ikke længere er et
problem, men en uundgæ-
- lighed. Forandringerne slæg-
- kraft og værdi (hvis den
nogensinde kan beviddet en
soudan) er faktisk opbrugt
af modernismens generationer.
Det sidste og kun mere synke-
- lige forsøg på en "formelle"
indseres af Conceptual

- art - der har oplyst kunsten
i det at være et par timer.

Paris

30-1-71.

Det er et stadig om-
-krud for alle kunstnere naar
de har præsen læst det's værker
for publikum og kritik: de for-
-skæm i alle mængder!

Det er utvilsomt min egen scalt-
-tion nu efter udstillingen hos
Cluysen - i de første i alle an-
skid!

Det er svært, næsten umuligt,
at udvælge dem at det man
har i alle, det man kan opvæn-
-købt og derved mening af
i sine arbejder i alle størrelser, omend
i alle de samme størrelser, som de og no-
-gen ligger de tegner sig for be-
-skueren. Man forundres også
nu også over at selv man be-
-skæm som kan der en god del af
er inde i hvad man kan af
arbejder med ofte misforstået
ens arbejder, eller at man næsten
man en som for højst begrave
og med en med tegning kan de også
større fuld standig i præstende